

Yttrande över ansökningar om godkännande av och rätt till bidrag för fristående grundskolor, fristående särskolor och fristående förskoleklasser i anslutning till fristående grundskolor.

Svar på remisser från Skolverket

Förslag till beslut

Förvaltningen föreslår att utbildningsnämnden beslutar följande.

1. Utbildningsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som sitt yttrande till Skolverket.

Thomas Persson
Direktör

Sammanfattning

Skolverket har till staden remitterat 36 ansökningar om godkännande av och rätt till bidrag för fristående grundskolor, fristående särskolor samt fristående förskoleklasser i anslutning till fristående grundskolor. Ansökningarna avser start läsåret 2008/09 och ansökan om godkännande och rätt till bidrag prövas av Skolverket. Det är Skolverkets uppgift att bedöma om utbildningen ger de kunskaper och färdigheter som skolan ska förmedla och om den svarar mot förskoleklassens, grundskolans och särskolans värdegrund och allmänna mål.

Enligt förordningen ska lägeskommunen ges möjlighet att yttrar sig över ansökningarna. Utbildningsförvaltningens uppgift är att göra en bedömning för hela staden om etablering av fristående skolor leder till långtgående negativa konsekvenser för stadens skolväsende.

Inför 2008/2009 finns 31 ansökningar för fristående grundskola och fem ansökningar för fristående särskola.

Placeringen av den sökande fristående skolan är avgörande för att kunna yttra sig om konsekvenserna för skolväsendet. Utbildningsförvaltningen har därför vidareremitterat de ansökningar i vilka lägesstadsdel anges till berörd stadsförvaltning. Förvaltningen har därefter vägt/tagit in stadsdelens synpunkter i sitt yttrande.

Kommunen har skyldighet att följa skollagen 4 kap. 6 § och 3 kap. 13 §.

Utbildningsförvaltningen bedömer att det inte går att påvisa att av årets ansökningar medför påtagligt negativa, ekonomiska, organisatoriska och pedagogiska konsekvenser för kommunens skolväsende utifrån gällande lagstiftning.

Förvaltningen anser dock att Skolverket bör pröva frågan om etablering av fristående skolor inskränker andra elevers frihet att gå i kommunal skola nära hemmet när det gäller Ekängens Skola (dnr 43-2007:1095), Långbrodalsskolan (dnr 43-2007:1103), Kämpetorpsskolan (dnr 43-2007:1101), Johan Skytteskolan (dnr 43-2007:1102), och Herrängens skola (dnr 43-2007:1093), dvs samtliga befintliga kommunala grundskolor i södra Älvsjö.

Ärendets beredning

Ärendet har utarbetats på utbildningsförvaltningens grundskoleavdelning.. Ansökningarna om godkännande och rätt till bidrag för att driva fristående skola har skickats till berörda stadsdelsförvaltningar för synpunkter.

Bakgrund

Skolverket har till Stockholm stad remitterat 36 ansökningar avseende godkännande av och rätt till bidrag för fristående grundskolor och fristående förskoleklasser i anslutning till fristående grundskola från och med läsåret 2008/09. Stadens remissvar ska vara Skolverket tillhanda senast den 15 september 2007.

Prövning av ansökan

Ansökan om godkännande av och rätt till bidrag för fristående grundskola, fristående förskoleklass och fristående särskola i anslutning till grundskola prövas av Skolverket. Det är Skolverkets uppgift att bedöma om utbildningen ger de kunskaper och färdigheter som skolan ska förmedla och om den svarar mot förskoleklassens och grundskolans värdegrund och allmänna mål. Skolverket ska inte bevilja rätt till bidrag om skolans verksamhet skulle medföra påtagligt negativa följder för skolväsendet i lägeskommunen (9 kap. 6 § och 8 § skollagen).

Enligt förordning 1996:1206 1kap. 2 § ges lägeskommunen möjlighet att yttra sig över ansökan. Kommunens yttrande ska i första hand innehålla en beskrivning av friskoleetableringens ekonomiska, organisatoriska och pedagogiska konsekvenser för kommunens skolväsende, speciellt om kommunen bedömer att konsekvenserna blir påtagligt negativa.

Lägeskommunen ska i sådana fall påvisa att de negativa konsekvenserna är av bestående karaktär enligt proposition 1995/96:200. Enligt samma proposition torde detta i första hand vara en fråga om påverkan på grundskoleverksamheten men det kan också påverka t ex andra delar som t ex särskolan. Enligt propositionen får valfriheten inte inskränka andra elevers frihet att gå i en skola nära hemmet. Med påtagliga negativa följder avses också t ex om tillkomsten av en friskola medför att en landsorts- eller glesbygdskommun tvingas lägga ned en befintlig skola och därmed ökar avståndet för elever i någon del i kommunen till närmsta skola. Glesbygdskolor har stort värde för den omgivande bygden och dess livskraft. Därför kan det inte enligt propositionen anses rimligt att bidragsrätt ska ges om det samtidigt medför att en glesbygdskola måste avvecklas. Vidare nämner propositionen att i små kommuner kan etableringen av en fristående skola påverka kommunens skolorganisation och medföra betydande kostnadsökningar som är bestående. I en del fall kan inrättandet av en fristående skola leda till ökade kostnader för kommunen till följd av att skolverksamhet bedrivs i mindre effektiv omfattning och med ett lågt kapacitetsutnyttjande.

Enligt Skolverket bör stadens yttrande innehålla uppgifter om bl.a. elevunderlag och elevflöden samt en värdering av om den fristående skolans verksamhet tillför något till stadens utbildningsutbud. Planerade organisatoriska förändringar som krävs oberoende respektive beroende av starten av den fristående skolan är andra uppgifter som gärna ska tas med. Om den ansökande skolan redan är etablerad i staden och ansöker om tillstånd för att utöka verksamheten med ytterligare skolår vill Skolverket gärna ta del av eventuell information som framkommit om staden utnyttjat sin insynsrätt vid något tillfälle.

Tabell 1

Ansökningar om godkännande av och rätt till bidrag för fristående skola	Antal	Antal platser vid fullt utbyggd verksamhet (exkl de ansökningar där antal prognosticerade platser inte anges)
Grundskola, årskurser inom F-9	31	11 947
Särskola (inkl enheter med integrerad särskola)	5	71

Övergripande organisation

Ansvar för stadens kommunala grundskolor delades fram till 31 juni 2007 mellan de arton stadsdelsnämnderna i staden. Planering och beslut om förändringar i den kommunala skolorganisationen i respektive stadsdelsnämndsområde fattades av respektive stadsdelsnämnd. Den 1 juli övergick ansvaret över grundskolorna till utbildningsnämnden.

Alla föräldrar kan tillsammans med sina barn göra ett aktivt val av grundskola, kommunal eller fristående, oberoende av stadsdelsnämndernas gränser. Staden måste dock garantera att det barn som önskar kan få en plats i den kommunala skola som ligger närmast bostaden.

Budget för Stockholm stad

I stadens budget framgår att all verksamhet som inte är myndighetsutövning eller strategisk ledning skall upphandlas konkurrens eller erbjudas brukarna genom valfrihet.

En viktig del i detta är att staden skall stödja och stimulera till avknoppning av verksamheter som idag drivs i kommunal regi. Nämnderna skall seriöst pröva inkomna önskemål om avknoppning. Ett särskilt avknoppningskansli har upprättats inom förnyelseavdelningen på SLK. Kansliet har tagit fram särskilda anvisning för avknoppning.

De kommunala skolorna som vill knoppa av måste i vanlig ordning ansöka om godkännande av och rätt till bidrag för fristående skola hos Skolverket som i sin tur skickar ansökningarna på remiss till staden. Förvaltningen yttrar sig inte i detta ärende om själva frågan gällande avknoppning av kommunala skolor utan prövar i vanlig ordning om ansökningarna leder till långtgående negativa konsekvenser enligt förordning 1996:1206 1kap. 2 § proposition och proposition 1995/96:200.

Skollagen

I 4 kap. 6 § skollagen anges: "Varje kommun är skyldig att vid utformningen av sin grundskoleverksamhet beakta vad som för eleverna är ändamålsenligt ur kommunikationssynpunkt. (...) Vid fördelning av elever på olika skolor skall kommunen beakta vårdnadshavarens önskemål om att deras barn skall tas emot vid en viss skola så långt det är möjligt utan att andra elevers berättigade krav på placering i en skola nära hemmet åsidosätts eller att betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter uppstår för kommunen."

Enligt Skollag 3 kap. 13 § skall kommunen se till att skolpliktiga elever i dess grundskola och särskola fullgör sin skolgång. Kommunen skall också se till att skolpliktiga barn, som är bosatta i kommunen och är tillhörig ett speciellt upptagningsområde, men inte går i dess grundskola eller särskola, på något annat sätt får föreskriven utbildning. Kommunen har även skyldighet att i de fall eleven inte sökt någon speciell skola anvisa eleven till en kommunal skola i närmiljön.

Beskrivning av elevunderlag, utveckling av elevantal i kommunala och fristående grundskolor.

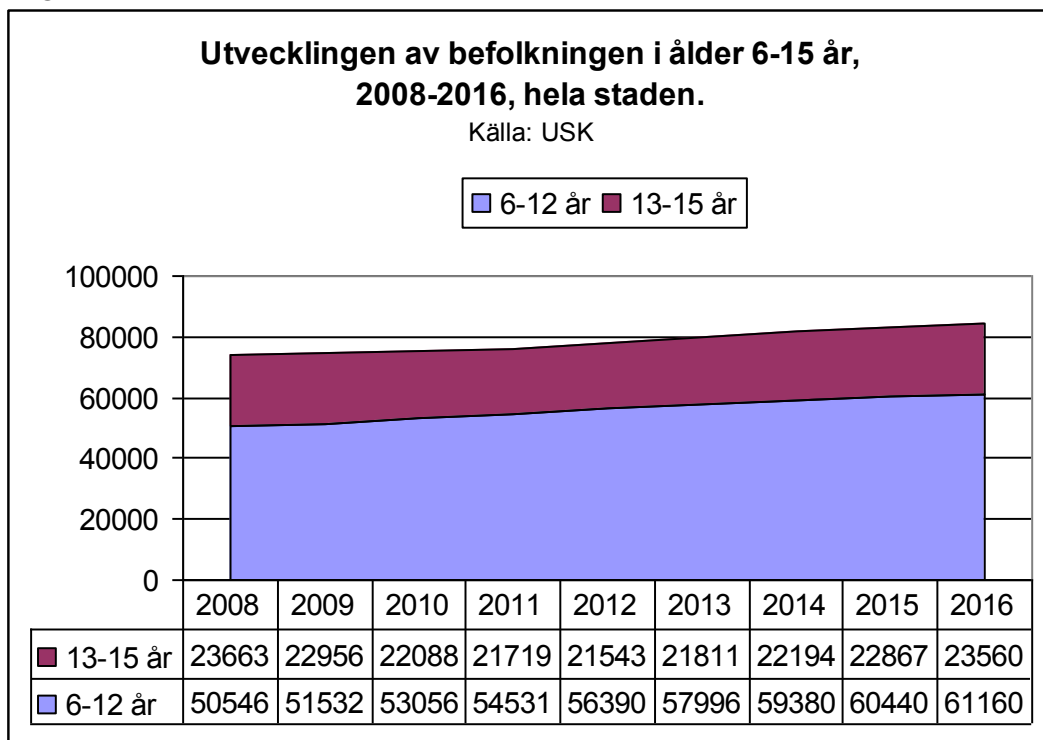
Utbildningsutbud

I Stockholms stad finns inför läsåret 2006/2007 totalt 246 grundskolor, varav 161 kommunala och 85 skolor är fristående skolor. Utbildningsutbudet i staden är mycket varierat vad gäller elevantal, årskurser, inriktningar och profiler. Fristående skolor med specialinriktningar som t ex sport, språk m fl lockar till sig elever från alla stadsdelar i staden och därmed inte bara från de stadsdelar där de är etablerade i.

Prognos över utveckling av befolkningen i åldern 6-15 år för Stockholms stad

Mellan åren 2008-2016 ökar åldersgruppen med cirka 9 600 personer 2008-2010 är ökningen cirka 940 personer. Inom åldersgruppen är det dock skillnader, den grupp som ökar mest är 6-12 år. Mellan 2008-2010 är ökningen cirka 2 500 personer och mellan 2008-2016 är ökningen cirka 8 100 personer. Detta motsvarar en ökning på cirka 10 600 personer av åldersgruppen 6-12 år.

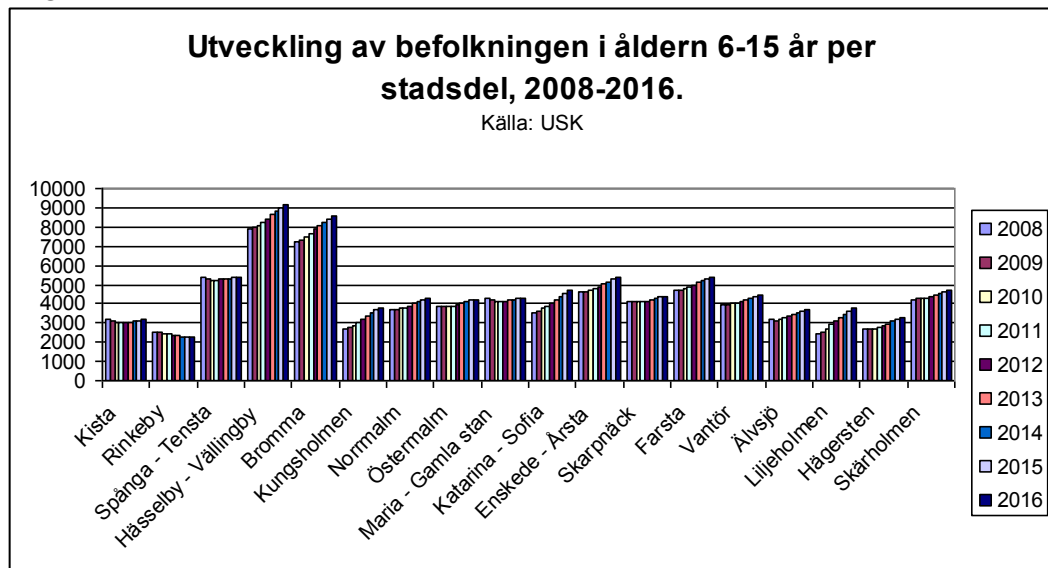
Diagram 1

Åldersgruppen 13-15 år minskar med cirka 1 600 personer under de tre kommande åren, men fram till 2016 ökar åldersgruppen igen med cirka 1 500 personer enligt diagram 1.

Befolkningen i åldersgruppen 6-15 år ökar i de flesta stadsdelar, utom i de nordvästra stadsdelarna, se diagram 2.

Diagram 2

Utveckling av elevantalet 2000-2006

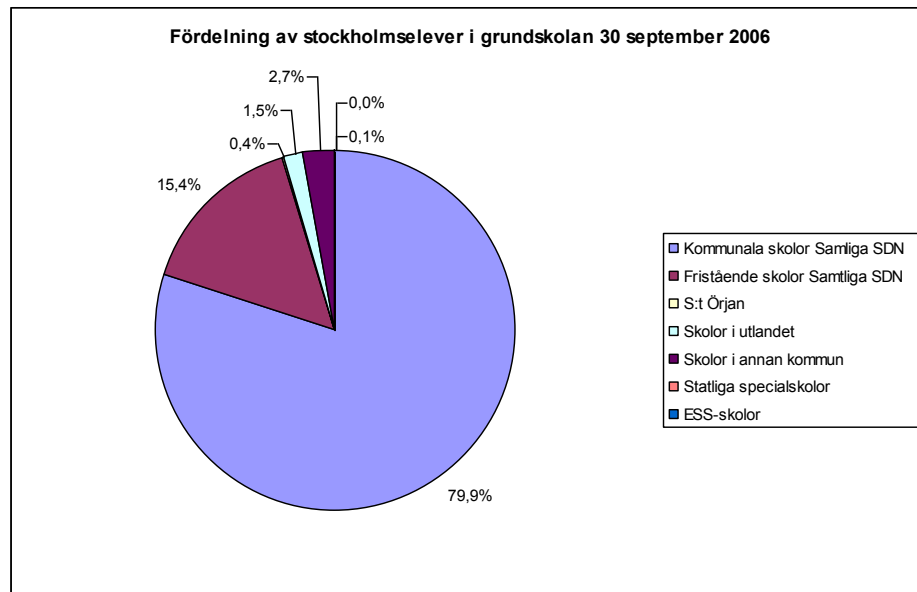
Det totala elevunderlaget under åren 2000-2006 uppvisar inga större skillnader. Dock sker en förändring vad gäller fördelning av det totala elevantalet mellan olika huvudmän:

- mellan år 2000-2006 minskar antalet elever med cirka 6 300 elever till totalt cirka 61 400 elever. År 2000 hade stockholms kommunala skolorna cirka 88 procent av elevunderlaget och år 2006 nästan 80 procent, se tabell 1.
- De fristående skolorna hade år 2000 cirka 6 800 elever eller nästan 9 procent av det totala elevunderlaget. År 2006 uppgick elevantalet till cirka 11 800 elever eller cirka 15 procent av det totala elevunderlaget.
- Andelen elever i annan kommun fördubblas nästan under åren 2000-2006 till nästan 2 100, vilket motsvarar nästan 3 procent av elevunderlaget

Tabell 2.

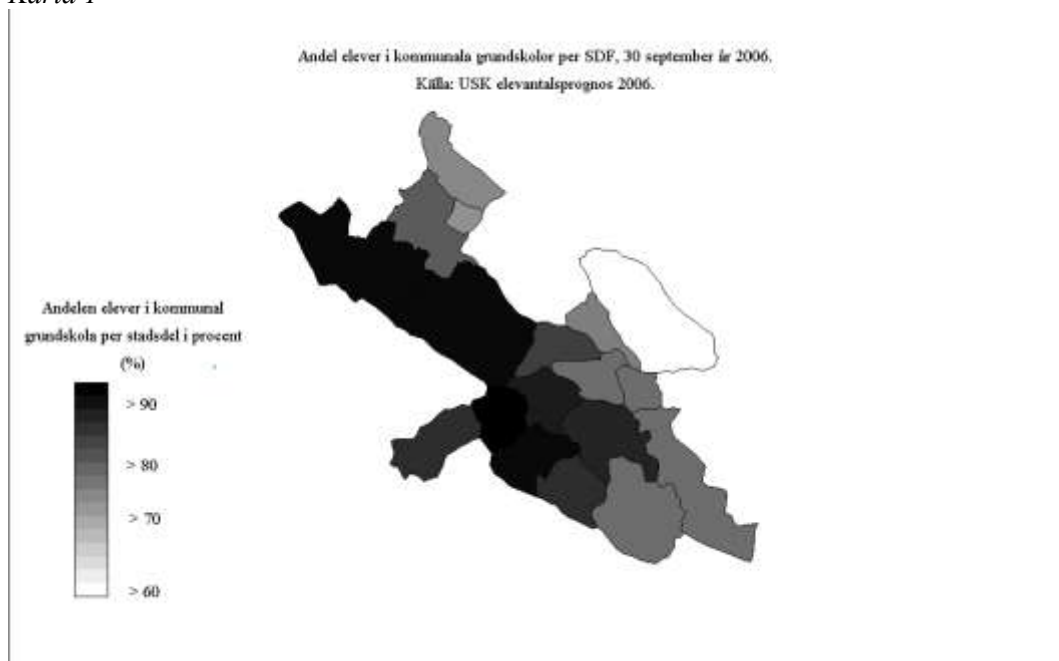
Elevantal 30 september år:	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Kommunala skolor	67752	66739	66013	65159	64508	63300	61 424
Fristående skolor	6796	8038	9122	9644	10035	10988	11 825
S:t Örjan	365	382	366	334	341	349	319
Skolor i utlandet	724	716	963	868	936	846	1 166
Skolor i annan kommun	1100	1274	1809	1797	1908	2100	2 081
Statliga specialskolor	56	51	59	52	49	37	36
ESS-skolor	52	54	54	46	45	36	45
Totalt	76845	77254	78386	77900	77823	77656	76 896

Diagram 3.

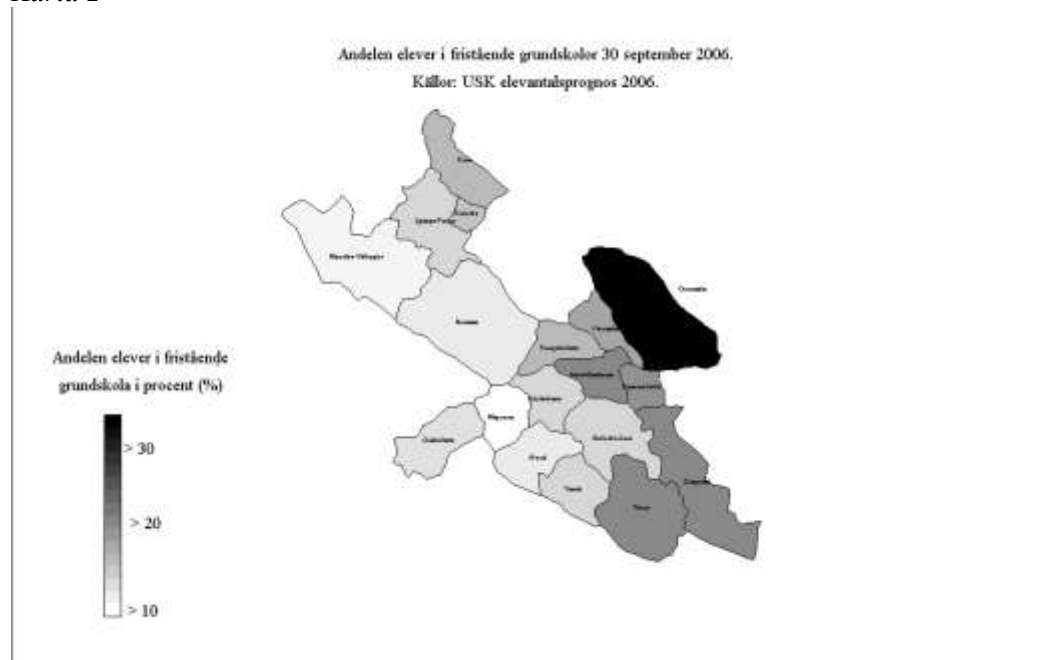

Karta 1 visar elevandelar i kommunal grundskola per stadsdel 30 september 2006.

Karta 1

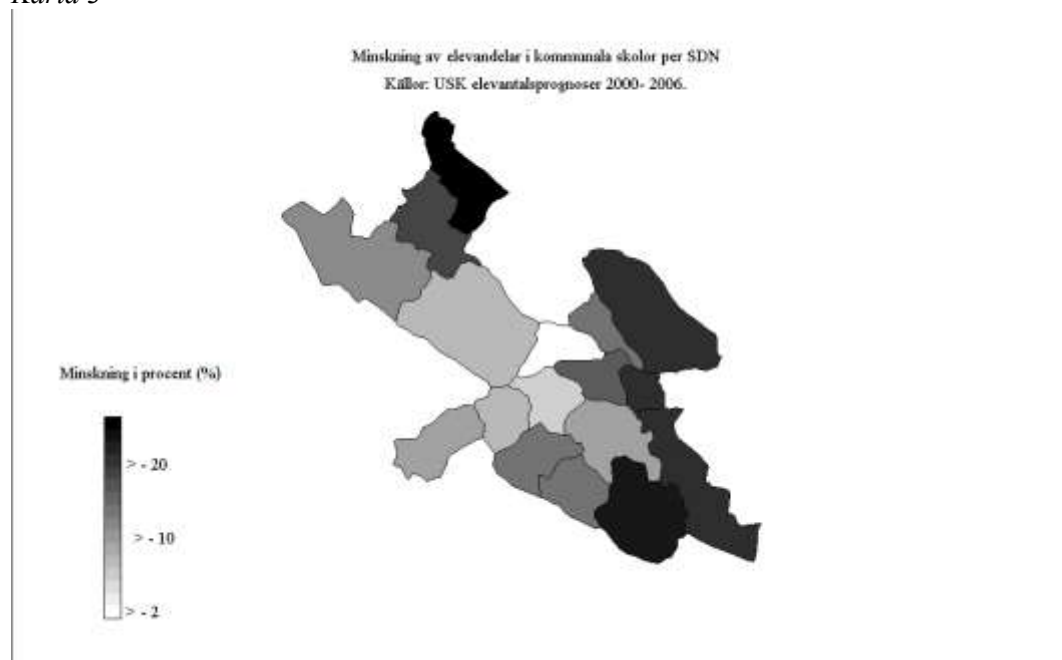

Karta 2

Minskning av elevantalet i grundskolor har under åren 2000-2006 skett främst i nordvästra och södra Stockholm, samt i ett flertal innerstadsstadsdelarna. Sett till de senaste två åren har de elevantalsminskningen dock varit högst i västra Stockholm, i stadsdelar som Hässelby-Vällingby och Bromma men även i de nordvästra stadsdelarna som Spånga-Tensta och Rinkeby. Denna elevprognos bygger på stadens tidigare stadsdelsindelning.

Karta 3

Elevantal i sökande skolor för etablering

Det totala elevantalet i sökande skolor i samtliga skolår och inriktningar är vid fullt utbyggd verksamhet 11 947 platser vid 11 skolor i allmän grundskola, 142 platser vid särskola på två enheter. Två sökande har inte lämnat uppgifter om elevantal. De sökande anger olika årtal mellan 2008-2012 för en fullt utbyggd verksamhet, men alla sökande anger dock inte till vilket år fullt utbyggd verksamhet skett.

Konsekvenser av etablering av fristående skolor

Stockholm har ett högt befolkningsantal, och uppvisar större demografiska och socioekonomiska skillnader mot andra städer och glesbygd. Stockholm erbjuder genom sin kollektivtrafik goda förutsättningar till att förflytta sig över hela kommunen. Möjligheter för fristående skolor att med olika utbildningsprofiler och inriktningar attrahera elever är större i Stockholm i förhållande till glesbygd och mindre städer.

Sedan år 2000 har elevantalet i de fristående grundskolorna ökat med cirka 4 200 elever till totalt cirka 11 800 år 2006. För år 2006 motsvarar detta cirka 15 procent av det totala elevunderlaget. Statistisk från USK visar också på ökade rörelser från elevens boendestadsdel till skola i en annan stadsdel än boendestadsdelen.

I västerort har elevantalet i kommunala grundskolor varit stabilt högt fram till år 2005. Grundskolorna har inte varit lika påverkade av fristående skolor som grundskolor t ex innerstaden eller områden i söderort. År 2005 sker nyetableringar av fristående skolor i stadsdelarna Bromma och Spånga-Tensta. Enligt statistiken går elevantalet ner i de stadsdelar som hittills haft stabilt elevunderlag i de kommunala skolorna. Skolor som påverkats av nyetableringar är flera, t.ex. Abrahamsbergsskolan, Södra Ängby skolor, Äppelviken och Vällingbyskolan. Hur skolorna har påverkats framgår bl a av stadsdelnämndernas verksamhetsberättelser. Här redovisas ett par korta exempel på konsekvenser vid etablering av fristående skolor.

I Bromma stadsdelsnämnds verksamhetsberättelse för 2006 framgår att Södra Ängby skolor redovisar ett överskridande mot årets budget på ca -3,1 mnkr. Ianspråktagande av tidigare års fondmedel reducerar det samlade resultatet till ca -1,1 mnkr, som enheten får föra med sig till 2007. Skälet till detta är flera kostsamma externa elevplaceringar, samt att man inte fullt ut lyckats anpassa personalbemanningen i förhållande till de två senaste årens elevantalsminskning. Sedan avläsningen i mars 2006 har elevunderlaget minskat med cirka 80 elever. 45 av dessa bestämde sig under sommarlovet att börja i den nystartade Raul Wallenbergsskolan. Resultatet är dock 1,1 mnkr bättre än man befarade i tertialrapport 2. Detta tack vare en mycket restriktiv budgethållning. Arbetet med att reducera personalkostnaderna fortsätter även under 2007.

Abrahamsbergsskolan är en av de skolor som påverkats mest vid nyetablering av fristående skolor. Enligt Bromma stadsdelsnämnds verksamhetsberättelse 2006 minskade elevantalet på Abrahamsbergsskolan med 46 elever från vårterminen till höstterminen

2006 vilket medförde omorganisationer och personalneddragningar. Enligt rektor medför detta att behovet av lärartjänster minskades och skolan tvingades göra neddragningar mitt i ett budgetår och krympa organisationen på grund av de snabba elevantalsminskningarna.

Likaså hade Äppelviksskolan enligt Bromma stadsdelsnämnds verksamhetsberättelse under flera år fått allt sämre ekonomi och inför år 2006 var skolan tvungen att genomföra kraftiga besparingar. Bl a var organisationen för stor och måste minskas inför läsåret 2006/07 och det fanns ”klara osäkerhetsfaktorer vad gällde elevantalet inför hösten 2006”. Trots ökad konkurrens från fristående skolor i närområdet lyckades skolan inte bara behålla antalet elever utan även utöka elevantalet.

I staden lades två grundskolor ned fr o m höstterminen 2006, Österholmsskolan och Bergsholmsskolan, främst på grund av vikande elevantal. Beslut är fattat att inför 2007/08 avveckla ytterligare skolor. Utbildningsförvaltningen har fått i uppdrag att analysera och komplettera stadsledningskontorets utredning ”Lokaleffektivitet i grundskolan” och att inför verksamhetsplan för 2008 redovisa sitt arbete.

Av ovanstående korta beskrivning framgår att flera skolor påverkas lokalt vid nyetablering av fristående skolor i ett visst geografiskt område. Men en mer övergripande påverkan på det kommunala skolväsendet sker även genom de elevrörelser som uppstår i staden. Det finns en stor variation i vilken omfattning eleverna väljer en skola i eller utanför den egna stadsdelen och hur de väljer. Tendensen är att allt fler väljer en kommunal eller fristående skola i en annan stadsdel än den egna.

Statistiken visar att elever som bor i södra Stockholm i högre grad än övriga väljer en kommunal skola utanför den egna stadsdelen. Andelen som sökte sig till kommunala skolor i andra stadsdelar ökade under åren 2000-2005 mest i söderort. Sydvästra Stockholm, Bromma och Hässelby-Vällingby har de totalt sett största elevandelarna i kommunal skola.

Den lägsta andelen elever i kommunal skola finns främst i innerstaden och de sydöstra stadsdelarna, framför allt Skarpnäck och Farsta. Alla dessa samt Kista har också den största elevandelsökningen i fristående skola.

De som bor i innerstaden har en tendens att välja fristående skola i en närbelägen stadsdel eller i övriga innerstaden. De som bor i södra Stockholm och söker sig till en fristående skola utanför den egna stadsdelen har en tendens att söka sig till skolor i innerstaden eller i en annan närbelägen stadsdel.

Flera rapporter tar upp elevrörelser och dess påverkan på det kommunala skolväsendet, t ex ”Tagna på sängen – en studie om valfrihet och segregation i grundskolan” som genomförts vid sociologiska institutionen, Stockholms universitet på uppdrag av Kompetensfonden. Enligt denna rapport medför elevrörelserna i staden även förändrade planeringsförutsättningar för de kommunala grundskolorna i och med att de får en förändrad elevsammansättning. Detta påverkar skolor såväl i ytterstadsdelar och skolor i

innerstaden. Vid två grundskolor i staden har dessa följder undersökts, och det visar sig att elevsammansättningen på skolorna har förändrats på grund av in- och utflödet av elever. Enligt rapporten menar skolorna att de är tvungna att ta in elever utanför de egna upptagningsområdena för att få ekonomin att gå ihop då en betydande andel av innerstadens elever söker sig till kommunala skolor och fristående skolor i andra delar av innerstaden som erbjuder önskade profiler eller upplevs ha andra kvaliteter. En del elever från andra stadsdelar kan ha annat modersmål, vilket ”skapar problem för skolan som inte har rätt förutsättningar för att ta hand om eleverna på rätt sätt.”.

Text så skulle Stadshagsskolan enligt rapporten vara mycket beroende av att elever med en bostadsadress i andra stadsdelar söker sig till skolan, främst på grund av ekonomiska skäl. Situationen förklaras med att en betydande andel föräldrar söker sig till grundskolor i andra stadsdelsområden. Enligt rapporten måste skolan arbeta för att uppnå en väl avvägd blandning av svenska elever och elever med invandrarbakgrund. Skulle andelen elever med invandrarbakgrund bli för dominerande finns enligt rapporten, en rädsla att elever med svensk härkomst i allt större omfattning söker sig bort från Stadshagsskolan.

Utbildningsförvaltningen har gett stadens utrednings- och statistikkontor i uppdrag att kartlägga elevströmmarna i staden, ”Elevströmmar i Stockholms stad 1998-2005. Av rapporten framgår att det val eleven gör kan antas bero på en mängd faktorer. Hur dessa val görs, vilka faktorer som kan påverka och hur dessa val har förändrats under åren 1998 till 2005 belyses i denna rapport.

Att studera hur eleverna väljer sin skolgång är svårt såtillvida att det finns många faktorer som påverkar valet. Många nyinvandrade elever bor i områden de hänvisas till eller kan av andra skäl inte välja var de vill gå i skola. När nya skolor startas påverkas elevströmmarna mer än vanligt, men hur de påverkas beror på vilken typ av skola det är.

De resultat som beskrivs i rapporten är sammanfattningsvis:

- Andelen elever av alla elever boende i staden som går i den skola de tillhör har minskat med 5 procentenheter från 55 % till 50 % mellan åren 1998 och 2005.
- Fler elever med utländsk bakgrund, vårdnadshavare med låg inkomst och/eller vårdnadshavare med låg utbildning går i en annan skola än den de tillhör.
- Vårdnadshavarnas genomsnittliga inkomstnivå är högre bland elever som går i fristående skolor i den egna stadsdelen än bland övriga elever.
- Fyra % av eleverna pendlade 1998 mellan stadsdelarna. 2005 hade andelen ökat till 18 %. Ökningen består av elever som pendlar till fristående skolor.
- Det är vanligare bland elever med utländsk bakgrund att pendla, men skillnaderna har minskat mellan åren 1998 och 2005.
- En ökning har skett av antalet elever med utländsk bakgrund som pendlar från ytterstad till innerstaden.
- Bland de elever som gick i högsta årskursen i sin skola och skulle byta skola bytte 74 % av eleverna år 1998 till den nya skola de tillhörde. Andelen hade minskat till 55 % år 2005.

- Andelen av elever som ska byta och som fortsätter gå i skola i samma stadsdel som den där de gick i skola under vårterminen har ökat. Ökningen beror sannolikt på det ökade utbudet av skolor med olika inriktning och utförare vilket minskar behovet av att pendla.
- Elever med svensk bakgrund valde oftare den egna skolan medan elever med utländsk bakgrund oftare valde att börja pendla vid ett sådant byte.
- Mellan vår- och höstterminen 1998 bytte 5 % av eleverna skola av andra skäl än att de gick i den högsta årskursen eller flyttade. 2005 hade andelen ökat till 7 %. Många av dessa byten sker till skolor som börjar sin verksamhet från en viss årskurs, exempelvis kunskapsskolan eller Adolf Fredriks Skola.
- De byten utöver den ordinarieskolgången som gjordes av elever med utländsk bakgrund är ofta byten från en alternativ skola "tillbaka" till den ordinarie.
- Elever i innerstaden med utländsk bakgrund har oftare valt skolor på språklig /kulturell grund (t ex Franska skolan, Engelska skolan samt Rödabergsskolan) medan elever med svensk bakgrund oftare väljer skolor med profiler mot musik eller idrott (Adolf Fredriksskola eller Eriksdalsskolan)
- Utländsk bakgrund har en signifikant inverkan på val av skolgång (sannolikheten att göra ett aktivt skolval utöver de ordinarie, sannolikheten att gå i den skola man tillhör samt sannolikheten att pendla). Samtliga dessa skillnader har dock minskat mellan 1998 och 2005.
- Vårdnadshavarnas inkomst och utbildning har en lägre inverkan.
- Stora skillnader finns mellan stadsdelarna även då hänsyn tas till utländsk bakgrund, inkomst och utbildning. Sannolikheten att pendla var exempelvis 3 gånger högre för elever boende i Enskede Årsta år 2005 jämfört med eleverna i Bromma.

Förvaltningens yttrande

Allmänna synpunkter

Enligt förordning 1996:1206 1kap. 2 § kan lägeskommunen yttra sig om etablering av fristående skolor ger långtgående negativa konsekvenser framför allt i glesbygd. Vad gäller konsekvenser i större städer och storstäder finns inget beskrivet i propositionen.

Stockholm har ett högt befolkningsantal, och uppvisar större demografiska och socioekonomiska skillnader mot andra städer och glesbygd. Möjligheter för fristående skolor att med olika utbildningsprofiler och inriktningar attrahera elever är större i Stockholm i förhållande till glesbygd och mindre städer. I proposition nämns endast glesbygdsproblematik, det finns inget vägledande för storstäder vad som är långtgående negativa effekter i storstäder.

Förvaltningen erfar sedan tidigare att det inte är möjligt att påvisa att ytterliggare etablering av fristående skolor leder till långtgående negativa konsekvenser så som det stipuleras i 9 kap. 6 § och 8 § skollagen. Inför förra årets yttrande om godkännande av och rätt till bidrag för fristående skolor med start läsåret 2007/08 gjorde förvaltningen en genomgång av ett antal av Skolverkets ärenden gällande bedömning av långtgående negativa effekter (Dnr 06-454/1059). I de ärenden i vilka Skolverket bedömt att en etablering av fristående grundskolor ger långtgående negativa effekter för kommunens skolväsende berörde samtliga fall glesbygdskommuner. Förvaltningens helhetsbedömning sker bl a utifrån Skolverkets bedömningar. Stadens storlek och täthet vad gäller kommunala skolor och kommunikationer gör att det svårt att hävda att en försämrad möjlighet föreligger för en elev att gå i skola nära hemmet om en kommunal skola skulle läggas ned. Detta gäller speciellt vid jämförelse med om en grundskola läggs ned i en glesbygdskommun.

Ifall samtliga 36 ansökningar blir godkända med elevantal 12 000 blir verklighet kommer cirka 30 procent av det totala elevantalet gå i fristående skolor mot dagens 15 procent, mätt i dagens elevantal. Till detta ska tilläggas att åldersgruppen 6-15 år endast ökar med knappt tusen personer t o m år 2010 enligt USK:s befolkningsprognos. I takt med att antalet fristående skolor ökar kan kommunala grundskolor komma att läggas ned vilket medför en successiv utglesning av kommunala grundskolor. Detta betyder att det blir längre avstånd mellan de kommunala skolorna i dessa områden.

I årets ansökningsomgång finns ansökningar som gäller samtliga befintliga kommunala grundskolor i södra delen av stadsdelen Älvsjö. Staden uppmuntrar på olika sätt avknoppningar och ökad konkurrens mellan anordnare av kommunal verksamhet. Staden har ännu inte prövat frågan om avknoppning för dessa skolenheter. Om samtliga dessa skolenheter godkänns och startar som fristående skolor finns ingen kommunal skola kvar i området. Det medför att de elever som med stöd av skollagen vill välja en kommunal skola i närheten får en längre resväg, vilket leder till frågan om staden uppfyller skollagens krav om närhet.

Förvaltningen anser att Skolverket bör pröva frågan om etablering av fristående skolor inskränker andra elevers frihet att gå i kommunal skola nära hemmet såsom det stipuleras i proposition 1995/96:200. Detta gäller för ansökningar om godkännande av och rätt till bidrag för fristående skola avseende Ekängens Skola (dnr 43-2007:1095), Långbrodalsskolan (dnr 43-2007:1103), Kämpetorpsskolan (dnr 43-2007:1101), Johan Skytteskolan (dnr 43-2007:1102), och Herrängens skola (dnr 43-2007:1093) dvs samtliga befintliga kommunala grundskolor i södra Älvsjö.

Av förarbetena till lagstiftningen framgår att det är lägeskommunen som ska påvisa att det negativa följderna för det offentliga skolsystemet av en nyetablering är av så bestående karaktär och är så påtagliga att bidrag inte skall ges. En beskrivning av konsekvenser, helst avseende förhållanden på långsikt, enligt Skolverket motsvarande 5-6 år, ska ges av varje enskild ansökan om godkännande av och rätt till bidrag för fristående skolor och ska avse kommunen som helhet.

De senaste 5-6 årens utveckling av antalet fristående skolor har inneburit såväl positiva som negativa konsekvenser för skolväsendet. Elevantalet i fristående skolor har mellan åren 2000-2006 ökat från 9 procent till cirka 15 procent. Påverkan sker såväl på enskilda skolor som på det kommunala grundskolväsendet som helhet vilket beskrivits tidigare. Blir årets 36 ansökningar godkända kommer elevantalet i fristående grundskola att kunna uppgå till cirka 30 procent.

En utförlig utredning med syftet att påvisa konsekvenser var och en för sig av de 36 ansökningarna vilka omfattar ett elevantal på cirka 12 000 elever på de kommunala grundskolorna 5-6 år i framtiden kan inte göras. Konsekvenserna för kommunens skolväsende går inte att överblicka eller beskriva varken på lokal eller kommunal nivå.

Förvaltningen bedömer att det inte går att påvisa att årets ansökningar gällande godkännande av och rätt till bidrag för fristående skolor skulle innebära långtgående negativa konsekvenser för det kommunala skolväsendet som helhet enligt gällande lagstiftning.

När det gäller ansökan från huvudmannen Balett 3000 vill förvaltningen uppmärksamma Skolverket på att verksamheten kan komma att konkurrera med Kungliga Svenska Balettskolan, för vilken Stockholms stad erhåller statligt stöd.

Förvaltningens förslag

Utbildningsförvaltningens uppgift är att göra en bedömning för hela staden om etablering av fristående skolor leder till långtgående negativa konsekvenser för stadens skolväsende.

Kommunen har skyldighet att följa skollagen 4 kap. 6 § och 3 kap. 13 §.

Förvaltningen anser att skolverket bör pröva frågan om den förändrade skolvägen och om etablering av fristående skolor inskränker andra elevers frihet att gå i kommunal skola nära hemmet såsom det stipuleras i proposition 1995/96:200. Detta gäller för ansökningar om godkännande av och rätt till bidrag för fristående skola avseende Ekängens Skola (dnr 43-2007:1095), Långbrodalsskolan (dnr 43-2007:1103), Kämpetorpsskolan (dnr 43-2007:1101), Johan Skytteskolan (dnr 43-2007:1102), och Herrängens skola (dnr 43-2007:1093).

Gällande övriga ansökningar bedömer utbildningsförvaltningen att det inte går att påvisa att av årets ansökningar medför påtagligt negativa, ekonomiska, organisatoriska och pedagogiska konsekvenser för kommunens skolväsende.

Bilagor

Bilaga 1. Sammanställning av ansökningar